

6. Bogost I. Gamification Is Bullshit [Електронний ресурс] / Bogost I. — Режим доступу : https://www.researchgate.net/publication/273946902_Gamification_Is_Bullshit. — Дата звернення : 20.09.2017. — Назва з екрана.
7. Burke B. Gamification 2020: What Is the Future of Gamification? [Електронний ресурс] / Burke B. — Режим доступу : <http://dotgroup.com.br/wp-content/uploads/2014/04/Gartner-2020-Trends.pdf>. — Дата звернення : 20.09.2017. — Назва з екрана.
8. Definition of Gamification by Merriam-Webster [Електронний ресурс] // Merriam-Webster Dictionary. — Режим доступу : <https://www.merriam-webster.com/dictionary/gamification>. — Дата звернення : 20.09.2017. — Назва з екрана.
9. Deterding S. From Game Design Elements to Gamefulness: Defining Gamification [Електронний ресурс] / Deterding S. — Режим доступу : https://www.researchgate.net/publication/230854710_From_Game_Design_Elements_to_Gamefulness_Defining_Gamification. — Дата звернення : 20.09.2017. — Назва з екрана.
10. Kim T. Gamification Ethics: Exploitation and Manipulation [Електронний ресурс] / Tae Wan Kim. — Режим доступу : http://gamification-research.org/wp-content/uploads/2014/11/GAMICH15_kim.pdf. — Дата звернення : 20.09.2017. — Назва з екрана.
11. Lu A. Where Games, Virtual Reality & Wearables Meet [Електронний ресурс] / Lu A. // World Editors Forum. — Режим доступу : http://www.wanifra.org/sites/default/files/field_media_image_file_attach/WAN-IFRA_Trends_Newsrooms_2015.pdf. — Дата звернення : 20.09.2017. — Назва з екрана.
12. Sicart M. Newsgames: Theory and Design [Електронний ресурс] / Sicart M. — Режим доступу : <https://pdfs.semanticscholar.org/74fb/aa2a11296c466cf7a5a0da9325660fe99546.pdf>. — Дата звернення : 20.09.2017. — Назва з екрана.
13. Stuart K. Syrian Journey: why the BBC is right to make a game about the refugee crisis / Stuart K. // The Guardian [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.theguardian.com/technology/2015/apr/06/syrian-journey-bbc-game-refugee-crisis>. — Дата звернення : 20.09.2017. — Назва з екрана.
14. Volkova I. Four Pillars Of Gamification / Volkova I. // Middle-East Journal of Scientific. — Research 13. — Socio-Economic Sciences and Humanities. — 2013. — P. 149–152.

УДК 007:304:659.3+378+347.78+316.752

О. М. Рижко

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Зміна мотивації як неодмінна умова запобігання плагіату

Рижко О. М. Зміна мотивації як неодмінна умова запобігання плагіату. У статті наголошується, що лише зміна мотивації здатна забезпечити успіх у справі запобігання плагіату й боротьби з ним. Пропонується впровадження спецкурсу із плагіатознавства як ефективного інструменту для корекції мотивації, необхідного студентам усіх спеціальностей, але передусім – майбутнім учителям і журналістам: перші виховують дітей і юнацтво (від них суттєво залежить, які цінності, зокрема й академічна чесність або нечесність, будуть утверджуватись у соціумі), а другі – формують або формують інформаційний простір і громадську думку (у тому числі й толерування або неприйняття плагіату зокрема й різних виявів академічної нечесності загалом). У статті презентовано авторський тематичний план спецкурсу з плагіатознавства, що акцентує увагу на: 1) розумінні суті, видів, кваліфікуючих ознак плагіату; 2) осмисленні різних аспектів вияву плагіату, зокрема юридичного, аксіологічного, етичного, загальнофілософського, соціальнокомунікаційного; 3) проявах плагіату в ЗМК (плагіат, до якого вдаються журналісти; плагіат журналістських матеріалів; плагіат матеріалів про плагіат як різновид останнього) і зусиллях ЗМІ в боротьбі з плагіатом; 4) особливостях рецепції плагіату в соціумі загалом (в Україні і за кордоном) і в журналістській спільноті зокрема; 5) ефективності використання систем виявлення плагіату; 6) найрезонансніших справах, пов'язаних із плагіатом тощо.

Ключові слова: *плагіат, плагіатознавство, спецкурс, профілактика плагіату, журналістика, педагогіка.*

Рыжко Е. Н. Изменение мотивации как неперенное условие предотвращения плагиата. В статье подчеркивается, что только изменение мотивации способно обеспечить успех в деле предотвращения плагиата и борьбы с ним. Предлагается внедрение спецкурса по плагиатоведению как эффективного инструмента для коррекции мотивации, необходимого студентам всех специальностей, но прежде всего – будущим учителям и журналистам: первые воспитывают детей и юношество (от них во многом зависит, какие ценности, в том числе и академическая честность или нечестность, будут утверждаться в социуме), а вторые – формируют или формируют информационное пространство и общественное мнение (в том числе и терпимость или неприятие плагиата, а также иных проявлений академической нечестности). В статье представлен тематический план спецкурса по плагиатоведению, который акцентирует внимание на: 1) понимании сути, видов, квалифицирующих характеристик плагиата; 2) осмыслении различных аспектов проявления плагиата, прежде всего юридического, аксиологического, этического, общепсихологического, социальнокоммуникационного; 3) проявлении плагиата в СМИ (плагиат, к которому прибегают журналисты; плагиат журналистских материалов; плагиат материалов о плагиате как разновидность последнего) и усилиях СМИ в борьбе с плагиатом; 4) особенностях рецепции плагиата в социуме вообще (в Украине и за рубежом) и в журналистском сообществе в частности; 5) эффективности использования систем определения плагиата; 6) наиболее резонансных делах, связанных с плагиатом, и т.д.

Ключевые слова: плагиат, плагиатоведение, спецкурс, профилактика плагиата, журналистика, педагогика.

Ryzhko O. Change of motivation as a required condition for the prevention of plagiarism. We are guided by the conception that the present fight against plagiarism is a struggle with the consequences, whereas, in our opinion, the main efforts should be focused on preventing plagiarism. And the best way to avert plagiarism is work with pupils and students. Therefore, in this article we offer an advisory curriculum of special course of plagiarism study. Such special course is needed for students of all specialties, but above all – for future teachers and journalists. Teachers educate children and youth, so it strongly depends upon them, which values, academic honesty or dishonesty in particular, will be established in a society; and journalists form or format the information space and public opinion, including tolerance or rejection of plagiarism in particular, and various forms of academic dishonesty manifestation in general. On the basis of our own research we consider that this course should cover topics related to: 1) understanding of the essence, of types, of classification criteria of plagiarism; 2) comprehension of various aspects of plagiarism manifestation, including juridical (plagiarism as a manifestation of legal nihilism and abuse of right to creative activities), axiological (plagiarism as a deconstructive value transformation), ethical (plagiarism as a violation of ethical norms and moral prescriptions), general philosophical (plagiarism in the context of simulations and simulacra theory, semiocentrism, postmodernism, etc.), social and communicative (hypertext and plagiarism, plagiarism (copy-and-paste, rewrite) as the cause, which could lead to the marginalization of the journalistic profession); 3) manifestation of plagiarism in mass media (plagiarism committed by journalists; plagiarism of journalistic information materials; plagiarism of materials about the plagiarism as a type of the latter) and efforts of mass media in the fight against plagiarism; 4) features of plagiarism perception in society in general (in Ukraine and abroad) and in the journalist community in particular; 5) effectiveness of usage of plagiarism detection systems; 6) the most high-profile cases on plagiarism, etc.

Keywords: plagiarism, plagiarism study, special course, prevention of plagiarism, journalism, pedagogy.

Виходимо з розуміння того, що сам плагиат є явищем, яке має соціальнокомунікаційну природу, оскільки саме соціум уможливує ті чи інші поведінкові моделі, а сучасна боротьба з плагиатом – це боротьба з наслідками, тоді як основні зусилля слід зосередити на запобіганні плагиату, оскільки лише зміна мотивації забезпечить успіх у цій справі. Робота з учнями і студентами – це і є найкраща профілактика плагиату, оскільки заохочення працює значно краще від покарання.

Дієвим інструментом для корекції мотивації, що полягатиме в зміні ціннісних настанов, передусім у переорієнтації на саморозвиток, на отримання знань, а не оцінки, на утвердження нових ціннісних парадигм, може бути спецкурс із плагиатознавства. Такий спецкурс необхідний студентам усіх спеціальностей, але передусім – майбутнім учителям і журналістам (ми неодноразово акцентували на цьому увагу [10; 11]). Перші

виховують дітей і юнацтво – від них суттєво залежить, які цінності, зокрема й академічна чесність або нечесність, будуть утверджуватись у соціумі, а другі – формують або формують інформаційний простір і громадську думку, зокрема й толерування або неприйняття плагиату та різних виявів академічної нечесності. Більше того, подобається нам чи ні, але нашу реальність творять мас-медіа. Йдеться не лише про те, що ми не можемо бути особисто присутні при всіх значимих подіях у світі, а й про те, що, навіть стаючи безпосереднім учасником подій, ми маємо уявлення тільки про маленький пазлик відносно цілісної картини (бо в момент події ми ще не можемо знати всіх її наслідків). Приміром, під час Майдану 2013 р. (скажімо, перші віча) кожен учасник міг бачити лише найближче оточення, і тільки знімки з висоти, поширювані мас-медіа, давали уявлення про масштаб подій. Тобто мас-медіа і Мережа

стають водночас платформою для розгортання будь-якого дискурсу (за наших умов – доколаплагіатного) і безпосередніми учасниками / творцями цього дискурсу. ЗМІ поширюють інформацію про вчинення плагіату й розгортання плагіатних скандалів, тим самим сприяючи боротьбі з плагіатом, із одного боку. Найсвіжіший приклад: розголос у мас-медіа та в соціальних мережах допоміг викрити київську піарницю, яка, вдавшись до плагіату сайту iForum, «організувала» липову конференцію business-forum 2017, під яку мали бути залучені чималі кошти [2]. З другого ж боку, медійники самі сприяють поширенню плагіату: маємо на увазі засилля копіпасту замість продукування оригінальних новин, що призводить, як мінімум, до поширення фейків і викривлює інфопростір, вводячи в оману споживача інформації; плагіат матеріалів про плагіат; використання плагіатних технологій. Приміром, якщо говорити про рерайт, то слід враховувати мінімум два аспекти: 1) окремі дослідники вважають його якісно відмінним від плагіату; 2) інші ж – однією з технологій плагіату. Журналісти переважно вважають рерайт стандартною технологією контентного наповнення сайтів (оскільки швидкість поширення інформації домінує над якістю). Науковці, знову-таки переважно, – плагіатом. На наш погляд, це технологія продукування вторинних текстів, яка служить для збільшення обсягу контенту (текстової маси загалом), але не прирощення смислів чи знань. Тобто використання категорії «унікальний текст» – некоректне. Це явище, яке об'єктивно існує, нікуди не подінеться (хоча, звісно, пальма першості належить згадуваному вище копіпасту), але не варто говорити про оригінальні тексти у прив'язці до нього.

Ще один приклад: вище згадувалося, що досить часто в мас-медіа можна натрапити на плагіат матеріалів про плагіат; так само часто доводиться зіштовхуватись із плагіатом матеріалів щодо суті й основних понять нетикету. Приміром, блог «Етика Інтернет-спілкування» (блогер – Arsen Vintoniuk), створений на базі Українського Центру Вищої Освіти, в розділі «Нетикет. Сутність поняття. Категорії» (http://e-ethics-ua.blogspot.com/p/blog-page_7775.html) вміщує фрагмент тексту з посібника «Культура віртуального спілкування» [6], розташованого на сайті Державної бібліотеки України для юнацтва (<http://netiketka.4uth.gov.ua/>) без жодного посилання ані на сайт бібліотеки, ані на саме видання.

Тобто справді дуже важливим є питання зміни мотивації у ставленні до плагіату – передусім майбутніх журналістів, блогерів, загалом усіх, хто створює контент мас-медіа, оскільки від цього залежить ставлення до проблеми з боку соціуму.

У 2016 р. Н. Шліхта та І. Шліхта розробили методичні рекомендації та базову програму курсу «Основи академічного письма» [16] в межах Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні – SAIUP у партнерстві з МОН України та за підтримки Посольства США в Україні. Проблему плагіату тут запропоновано розглянути в першому модулі (курс складається з трьох: «Формування академічної культури студента», «Усне й писемне мовлення. Написання тексту», «Робота з джерелами. Укладання бібліографії»), в контексті порушень авторського права і впливу їх на формування академічної культури [16:19-20].

План окремого навчального курсу з плагіатознавства запропонувала на своїй сторінці у Facebook [5], поширивши його в групі «Плагіат» у цій же соціальній мережі, учасниця громадської ініціативи «Дисергейт» І. Єгорченко (докладніше про саму ініціативу можна прочитати в згаданій групі або в матеріалі І. Громяк «Мисливці за плагіатом. Як група науковців шукає в Україні горе-академіків» [3]). Науковець, зокрема, пропонує до розгляду такі теми: розуміння плагіату у світі та в Україні; співвідношення академічного плагіату, авторського права та інтелектуальної власності; плагіат та інші види академічної недоброчесності; коректне цитування; методи знаходження та доведення плагіату; популярні маніпуляції захисників плагіату та плагіатні скандали; необхідність покарань за академічну недоброчесність; штучний інтелект і плагіат; ризики у процесі «боротьби з плагіатом»; плагіат у спеціалізованих галузях; світова практика ставлення до академічної недоброчесності; шляхи боротьби з плагіатом [5].

Цілком погоджуємось із необхідністю розроблення спецкурсу, змістом якого буде всебічний розгляд проблеми плагіату. На основі власного дослідження вважаємо, що в контексті роботи з майбутніми журналістами цей курс має, крім запропонованих І. Єгорченко, охоплювати теми, пов'язані з: 1) розумінням суті, видів, кваліфікуючих ознак плагіату; 2) осмисленням різних аспектів вияву плагіату, зокрема *юридичного* (плагіат як вияв правового нігілізму та зловживання правом на

творчість), аксіологічного (плагіат як деструктивна ціннісна трансформація), загальнофілософського (плагіат у контексті теорій симуляції і симулякрів, семіоцентризму, постмодернізму тощо), соціально-комунікаційного (гіпертекст і плагіат, плагіат (копіпаст, рерайт) як причина, що може призвести до маргіналізації журналістської професії); 3) плагіатом у ЗМК (плагіат, до якого вдаються журналісти; плагіат журналістських матеріалів; плагіат матеріалів про плагіат як різновид останніх) і зусиллями ЗМІ в боротьбі з плагіатом.

Отже, метою статті є презентація орієнтовного тематичного плану спецкурсу з плагіатознавства, який може бути дієвим інструментом у запобіганні плагіату, укладеного на основі дослідження автора «Плагіат у соціальнокомунікаційному вимірі початку ХХІ століття: природа явища та історія боротьби».

Для досягнення поставленої мети було використано метод аналізу документів, зокрема опрацьовано наукову та науково-методичну літературу з теми; результати власного дослідження; матеріали мас-медіа, у яких висвітлюється окреслена проблема, для з'ясування особливостей її представлення; описовий – для представлення даних; метод групування – для впорядкованого опису різномірних об'єктів; компаративний – для аналізу поглядів на проблему українських і зарубіжних учених та юристів-практиків.

Методичною основою для розроблення означеного спецкурсу можуть бути посібники: «Плагіат у студентських роботах: методи виявлення та запобігання» за редакцією проф. Н. В. Стукало [13], укладений у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара, який містить інформацію щодо історії та видів плагіату, методів виявлення плагіату й запобігання йому, рекомендації щодо оформлення бібліографії та правил цитування; «Що потрібно знати про плагіат: посібник з академічної грамотності та етики для "чайників"», укладений О. Гужвою за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» у межах проекту № 49169 «Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку», реалізованого Східноукраїнським Фондом соціальних досліджень спільно з Інститутом соціально-гуманітарних досліджень і соціологічним факультетом Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна [1], – посібник містить

інформацію щодо визначення видів плагіату; міжнародних і вітчизняних академічних стандартів щодо вимог до бібліографічних описів і цитування; огляд програм перевірки тексту на плагіат; рекомендації щодо боротьби з плагіатом; положення про відповідальність за вдавання до плагіату; численні приклади плагіату [17]. Посібник виконаний на кшталт довідника з академічної чесності Массачусетського технологічного університету 2016 року [19].

Схожим на укладений О. Гужвою посібник є «Практичне антиплагіатне керівництво», підготовлене в межах Проекту «Кваліфікація якості в Університеті» (Kwalifikacja jakości w Uniwersytecie) на базі Університету ім. Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) за фінансової підтримки ЄС [20]. Посібник містить дефініцію плагіату, роз'яснення його суті та видів, при цьому акцентується увага, що плагіатом визнається не лише привласнення чужого тексту повністю чи частково, а також використання чужих таблиць, рисунків, діаграм, графіків без вказівки джерела їх походження та авторів [20:1]. Подано численні приклади плагіату різних видів; поради щодо уникнення плагіату (правильне цитування, грамотне складання парафразів і висновків із чужих досліджень, належне оформлення посилань) [20:8–15].

Зазначимо також, що основна увага і в посібниках, і в окремих статтях, адресованих переважно студентам (оскільки вважається, що люди, які працюють над кандидатськими чи докторськими дисертаціями, апріорі дотримуються засад академічної доброчесності), зосереджена на тому, аби представити набір правил, що допоможуть уникнути плагіату. До таких правил здебільшого відносять: 1) коректне цитування; 2) повагу до неопублікованої думки, тобто йдеться про факти наведення у своїх працях ідей та думок, що належать іншим людям, але були висловлені усно (під час лекцій, публічних виступів, промов чи інших усних виступів; тут треба зауважити, що йдеться не лише про дотримання етичних правил і норм, оскільки згадані об'єкти є об'єктами авторського права, як свідчить підпункт 2) п. 2 ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [9]); 3) посилання на власні раніше опубліковані праці під час використання цитат із них; 4) погодження з виданням, у якому було опубліковано працю того чи іншого автора, якщо автор збирається

опублікувати свою працю повторно; а якщо йдеться про зараховані студентські роботи (наприклад, есе чи реферат), то таку згоду потрібно отримати від обох викладачів (того, який зарахував працю, і того, який збирається це зробити (або ні) для свого предмета); 5) правильність і ретельність оформлення бібліографії; 6) використання відповідних посилань, якщо наводяться цитати за цитатами [20].

Корисним буде й посібник такого ж типу Т. Павленко «Культура й етика наукових публікацій» (2016 р.) [8].

Крім названих посібників, можна скористатися положеннями захищеної докторської дисертації з юриспруденції Г. Ульянової «Методологічні проблеми цивільно-правового захисту прав інтелектуальної власності від плагіату» [14].

Як ілюстративний матеріал, окрім іншого, можна використати інфографіку [4; 7], створену на основі згаданого вище соціологічного дослідження «Академічна культура...» [1], інфографіку типів плагіату, запропоновану фахівцями Turnitin [18], а також шкалу плагіату «Чи я плагіював?», розроблену на основі даних сервісу plagiarism.org [15].

Отож орієнтовний тематичний план спецкурсу з плагіатознавства може бути таким (пропонується 8 лекцій і 8 практичних занять):

Тема 1. Розуміння суті та кваліфікуючих ознак плагіату як явища, що має соціальнокомунікаційну природу, у світі загалом і в Україні зокрема. Історія плагіату та боротьби з ним. Дослідження плагіату. Причини вдавання до плагіату. Плагіат у контексті академічної доброчесності.

Тема 2. Осмислення різних аспектів вияву плагіату: *юридичного* (плагіат як порушення авторського права, вияв правового нігілізму та зловживання правом на творчість), *аксіологічного* (плагіат як деструктивна ціннісна трансформація), *морально-етичного* (плагіат як порушення етичних норм і моральних приписів), *загальнофілософського* (плагіат у контексті теорій симуляції і симулякрів, семіоцентризму, постмодернізму тощо), *соціальнокомунікаційного* (гіпертекст і плагіат, плагіат (копіпаст, рерайт) як причина, що може призвести до маргіналізації журналістської професії).

Тема 3–4. Види плагіату. Класифікації плагіату. Способи вчинення плагіату. Тексти з ознаками девіацій: «плагіат ідей»; «самоплагіат» / «авторське дублювання наукових результатів»; «перенасиченість тексту

цитатами». Технології плагіату: рерайт, копіпаст (чорний, сірий, білий), парафраз, компіляція. Фабрикація і фальсифікація, їх використання під час вдавання до плагіату. Сфери вчинення плагіату.

Тема 5. Особливості рецепції плагіату. Ставлення до привласнення чужих творів соціуму загалом і журналістської спільноти зокрема – на рівні науково-педагогічному, професійному, освітянському (підготовка фахівців галузі). Рецепція плагіату в контексті культури постмодернізму. Творче переосмислення чужих ідей, інтертекст, цитатна література. Представлення теми плагіату в ігровому кіно як варіант рецепції явища. Особистий досвід людини в переосмисленні ставлення до плагіату.

Тема 6. Плагіат і мас-медіа. Плагіат, до якого вдаються журналісти, і плагіат журналістських матеріалів. Плагіат матеріалів про плагіат як різновид останніх. Зусилля мас-медіа в боротьбі з плагіатом. Особливості висвітлення плагіатних скандалів українськими та світовими мас-медіа. Плагіат і медіакритика.

Тема 7. Практика судочинства і плагіат. Найрезонансніші справи, пов'язані з плагіатом, в Україні й у світі. Рішення суду, атестаційних комісій, морально-етична і правова оцінка. Особливості відповідальності за вчинення плагіату в академічному та професійному середовищах.

Тема 8. Запобігання плагіату і боротьба з ним. Плагіат і розвиток Мережі. Ефективність використання систем виявлення плагіату. Державні ініціативи. Діяльність громадських ініціатив в Україні та у світі.

У системі домашніх завдань курсу можна використати вправи на правильне складання парафразів, компіляцій, коректне цитування; а також дані щодо особливостей представлення теми плагіату в ігровому кіно [12]: теоретичний матеріал + перегляд фільму + написання есе або рецензії, що розвиває і критичне мислення, і творчий потенціал, і професійні вміння майбутнього журналіста, та унеможливує вдавання до плагіату (маємо відповідний досвід організації такої системи навчання). Додамо також: якщо йдеться про студентів не творчих спеціальностей, то й для них розвиток критичного мислення й уміння грамотно викладати думки не буде зайвим.

Для перегляду пропонуємо такі фільми:

• «Великі очі» (Big Eyes, 2014, США, Канада). Головні ролі: Емі Адамс, Крістоф Вальц, Денні Г'юстон, Крістен Ріттер. Режисура: Тім Бертон.

• «Залізничний роман» (Roman de gare, Франція, 2007). Головні ролі: Домінік Пінон, Фанні Ардан, Мішель Берньє, Міріам Буайє, Зінедін Суалем. Режисура: Клод Лелюш.

• «Ідеальний чоловік» (Un home idéal, 2015, Франція). Головні ролі: П'єр Ніне, Ана Жирардо, Андре Маркон, Валерія Каваллі. Режисура: Ян Гозлан.

• «Мої слова, моя брехня, моє кохання» (Lila, Lila, 2009, Німеччина). Головні ролі: Даніель Брюль, Ханна Херцшпунг, Генрі Хюбхен, Кірстен Блок. Режисура: Ален Гспонер.

• «Слова» (The Words, 2012, США). Головні ролі: Бредлі Купер, Джеремі Айронс, Зої Салдана, Денніс Куейд, Олівія Вайлд. Режисери й автори сценарію – Браян Клагман і Лі Стернтал.

• «Таємне вікно» (Sekret Window, 2004, США). Головні ролі: Джонні Депп, Джон Туртурро, Марія Белло, Тімоті Хаттон. Режисура: Девід Кепп.

• «Убивця воронів» (A Murder of Crows, 1998, США). Головні ролі: К'юба Гудінг молодший, Том Берінджер. Режисер і сценарист – Роуді Херрінгтон.

• «Художник» (El artista, 2008, Аргентина, Італія). Головні ролі: Альберто Лаїсека, Серхіо Панхаро, Андрес Дюпра, Енріке Гаглієсі, Ана Лаура Лоза. Режисери – Маріо Кон, Гастон Дюпра.

• «Інший чоловік» (Un autre homme, 2008, Швейцарія). Головні ролі: Робін Харш, Наташа Кучумов, Елоді Вебер, Жорж-Анрі Депра. Режисер і сценарист – Лайонел Байєр.

Зрозуміло, що такий спецкурс вимагає розроблення не тільки навчальної і робочої навчальної програм (основою яких може бути представлений тематичний план), а й повного комплексу методичного забезпечення – тобто, крім програм, потрібен навчально-методичний комплекс і навчальний посібник, які

збираємося розробити найближчим часом на основі дисертаційної роботи.

Отже, на нашу думку, важлива роль у боротьбі з плагіатом і в запобіганні йому належить мас-медіа, які є, водночас, учасниками доколаплагіатного дискурсу та платформою, на якій цей дискурс розгортається; а тому дуже важливо подбати про корегування мотивації майбутніх журналістів щодо ставлення до навчання загалом і плагіату зокрема. Дієвим інструментом для цього може стати запровадження у ВНЗ України спецкурсу з плагіатознавства. Його зміст має охоплювати такі поняття і явища: 1) суть, ознаки, причини виникнення й поширення, історію плагіату як явища, що має соціальнокомунікаційну природу; 2) осмислення різних аспектів вияву плагіату, зокрема юридичного, аксіологічного, етичного, загальнофілософського, соціальнокомунікаційного; 3) види, класифікації, способи, технології і сфери вчинення плагіату; 4) особливості рецепції плагіату; 5) особливості експансії плагіату в мас-медіа; 6) практику судочинства щодо плагіату; особливості відповідальності за вчинення плагіату; 7) особливості запобігання плагіату та боротьби з ним.

У системі домашніх завдань курсу ефективним буде використання низки вправ (на правильне складання парафразів, компіляцій, коректне цитування), а також перегляду фільмів, у яких розкривається тема плагіату (зазвичай це літературний, мистецький і журналістський плагіат), із подальшим написанням есе або рецензій щодо побаченого. Такий підхід розвиватиме критичне мислення, творчий потенціал і професійні вміння майбутнього журналіста, унеможливаючи вдавання до плагіату (на відміну, приміром, від завдань підготувати реферат).

Література

1. Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку. Матеріали для ознайомлення з результатами проекту № 49169 [Електронний ресурс]. — Режим доступу :

http://iro.org.ua/uploads/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8_%D0%B4%D0%BB%D1%8F_%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BC%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B7%D0%B0_%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B0%D0%BC%D0%B8_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%83_%E2%84%96491691.pdf. — Дата перегляду : 12.05.2017. — Назва з екрана.

2. Ворона Т. Скопировала сайт iForum, заявила докладчиков-министров. Киевская пиарщица организывает фейковую конференцию [Електронний ресурс] / Тимур Ворона. — Режим доступа : <http://marketingchallenge.com.ua/fake-conference>. — Дата просмотра : 01.06.2017. — Название с экрана.

3. Громлюк І. Мисливці за плагіатом. Як група науковців шукає в Україні горе-академіків [Електронний ресурс] / Ілона Громлюк // Українська правда. Життя. — 2017. — 21 бер. — Режим доступу : <http://life.pravda.com.ua/society/2017/03/21/223244/>. — Дата перегляду : 23.05.2017. — Назва з екрана.
4. Епідемія академічного плагіату в цифрах [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://studway.com.ua/plagiat-2/>. — Дата перегляду : 05.05.2017. — Назва з екрана.
5. Єгорченко І. План навчального курсу з плагіатознавства. 20.11.2016 [Електронний ресурс] / І. Єгорченко. — Режим доступу : https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1840925009518120&id=100008019155471. — Дата перегляду : 26.05.2017. — Назва з екрана.
6. Культура віртуального спілкування : метод.-бібліогр. мат. [Електронний ресурс] / [уклад. : Є. Кулик, О. Бартош ; ред. : В. Кучерява, С. Чачко ; консульт. Т. Якушко]. — К. : ДЗ «Держ. б-ка України для юнацтва», 2010. — 70 с. — Режим доступу : http://www.4uth.gov.ua/library_science/publishing/netiquette_2010.doc. — Дата перегляду : 29.05.2017. — Назва з екрана.
7. Марченко Ю. Украинских студентов проверили на плагиат. И расстроились [Электронный ресурс] / Юрий Марченко. — Режим доступа : <http://news.platfor.ma/plagiatius/>. — Дата просмотра : 05.05.2017. — Название с экрана.
8. Павленко Т. Культура и этика научных публикаций [Электронный ресурс] / Татьяна Павленко. — Режим доступа : http://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/12658/1/%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%9A%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0%20%D0%B8%20%D1%8D%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0.pdf. — Дата просмотра : 25.05.2017. — Название с экрана.
9. Про авторське право і суміжні права [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3792-12/page2>. — Дата перегляду : 25.05.2017. — Назва з екрана.
10. Рижко О. М. Боротьба з плагіатом як невідмінна умова становлення гармонійної особистості / О. М. Рижко // Філософія, теорія та практика випереджаючої освіти для сталого розвитку : мат. II Всеукр. наук.-практ. конф., 17 листоп. 2016 р. [м. Дніпро, ДООППО. Ч. I] / наук. ред. О. Є. Висоцька. — Дніпро : РоялПринт, 2016. — С. 72–74.
11. Рижко О. М. Боротьба з плагіатом: даремні наші сподівання? / О. М. Рижко // Соціальні комунікації і нові комунікаційні технології : мат. всеукр. наук.-практ. конф. — Запоріжжя : Класич. приват. ун-т, 2016. — С. 157–160.
12. Рижко О. М. Особливості розкриття теми плагіату в ігровому кіно / О. М. Рижко // Держава та регіони : наук.-виробн. журн. Серія : Соціальні комунікації. — 2016. — № 4 (28). — С. 14–20.
13. Стукало Н. В. Плагіат у студентських роботах: методи виявлення та запобігання : метод. посіб. / Н. В. Стукало, К. В. Ковальчук, М. В. Литвин, Н. В. Сергієнко, О. Ю. Ковальов, С. В. Кубишкіна, Л. М. Лучка, О. В. Твердохліб. — Дніпропетровськ : ДНУ імені Олеса Гончара, 2013. — 44 с.
14. Ульянова Г. О. Методологічні проблеми цивільно-правового захисту прав інтелектуальної власності від плагіату : дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Ульянова Галина Олексіївна. — Одеса, 2015. — 434 с.
15. Чи я плагіював? Шкала плагіату [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.saiup.org.ua/resursy/chy-ya-plagiuyuvav-shkala-plagiatu/>. — Дата перегляду : 25.05.2017. — Назва з екрана.
16. Шліхта Н. Основи академічного письма : метод. рекомендац. та програма курсу / Наталя Шліхта, Ірина Шліхта. — К. : Б. м., 2016. — 61 с.
17. Що потрібно знати про плагіат : посібн. з академічної грамотності та етики для «чайників» [Електронний ресурс] / уклад. О. О. Гужва. — Режим доступу : http://library.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/biblio/PDF/books_ac-gr.pdf. — Дата перегляду : 16.05.2017. — Назва з екрана.
18. 10 Types of Plagiarism [Electronic resource]. — Way of access : <http://go.turnitin.com/posters/plagiarism-spectrum>. — Дата перегляду : 13.05.2017. — Назва з екрана.
19. Academic Integrity at the Massachusetts Institute of Technology : Handbook for Students. — Boston, 2016. — 36 р. [Electronic resource]. — Way of access : <http://integrity.mit.edu/handbook/academic-integrity-mit>. — Дата перегляду : 10.05.2017. — Назва з екрана.

20. Praktyczny przewodnik antyplagiatowy / opracowanie : dr Natalia Kohtamäki (WPiA UKSW). — 15 s. [Electronic resource]. — Way of access : https://usosweb.uksw.edu.pl/instrukcje/Praktyczny_przewodnik_antyplagiatowy_NKohtamaki.pdf. — Дата перегляду : 11.05.2017. — Назва з екрана.

УДК 007:659.3:001

Г. Л. Сарміна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Крос-медіа як нова модель адресантно-адресатних конфігурацій партиципативної журналістики

Сарміна Г. Л. Крос-медіа як нова модель адресантно-адресатних конфігурацій партиципативної журналістики. Стаття присвячена вивченню специфіки крос-медійної журналістики як особливого типу партиципативної журналістики, котрий характеризується інтеграцією мереж і переходом до індивідуалізації. Зміни медіасередовища, спричинені розвитком крос-медіа, трансформують класичні форми адресантно-адресатних конфігурацій, оскільки крос-медіа презентує специфічний спосіб комунікації, який передбачає перманентну зміну ролей адресанта й адресата в комунікативному процесі. Специфіка інтеракції залежить від типу адресата, проте основна перевага крос-медіа полягає в охопленні користувачів усіх типів.

Ключові слова: *крос-медіа, дигіталізація, конвергенція, цифрові інновації, дигітальна журналістика, інтерактивність, партиципація.*

Сарміна А. Л. Кросс-медиа как новая модель адресантно-адресатных конфигураций партиципативной журналистики. Статья посвящена изучению специфики кросс-медийной журналистики как особенного типа партиципативной журналистики, который характеризуется интеграцией сетей и переходом к индивидуализации. Изменения медиасреды, вызванные развитием кросс-медиа, трансформируют классические формы адресантно-адресатных конфигураций, поскольку кросс-медиа представляет специфический способ коммуникации, предусматривающий перманентное изменение ролей адресанта и адресата в коммуникативном процессе. Специфика интеракции зависит от типа адресата, однако преимущество кросс-медиа заключается в охвате пользователей всех типов.

Ключевые слова: *кросс-медиа, дигитализация, конвергенция, цифровые инновации, дигитальная журналистика, интерактивность, партиципация.*

Sarmina H. Cross-media as a new model of adress-specific configurations of participatory journalism. The article is devoted to the study of the specifics of cross-media journalism, which represents a special type of participatory journalism characterized by the integration of networks and the transition to individualization. Participatory journalism is the organic combinations of professional activities of journalists and amateurs. Changes in the media environment caused by the development of cross-media have also changed the classical forms of address-specific configurations. Cross-media represents a specific mode of communication, which provides permanent changes of the roles of the addresser and the addressee in the communicative process. The classical linear model of communication has evolved into an interactive model and later on towards cross-media to transactional model. The specifics of the interaction depend on the type of addressee, but the advantage of cross-media is the ability to cover users of all types. Cross-media uses the potential of new media in the process of production and comprehensive representation of information with the aim to win the various types of audience. Cross-media uses different platforms, the recipient can communicate with these platforms simultaneously or sequentially.

Keywords: *cross-media, digitalization, convergence, digital innovations, digital journalism, interactivity, participation.*

Трансформації суспільства, процеси дигіталізації і конвергенції, невідпинний технологічний розвиток вагомо змінюють структуру суспільної комунікації і сприяють постійному розвитку нових комунікативних форм. Суспільні зміни посилюються з появою соціальних мереж, що впливає на процес

поєднання суспільної та інтерперсональної комунікації практично на всіх рівнях. Окрім того, технологічний розвиток стає основою для утворення нових комунікативних платформ, на котрих постають нові медійні та соціальні простори, наприклад, соціальні медіа (*Facebook, VKontakte*), служби обміну